

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Ústecký kraj**, se sídlem Velká Hradební 64, Ústí nad Labem, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 8. 2016, č. j. 15 Af 33/2016 – 21,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá**.

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím žalovaného ze dne 26. 1. 2016, č. j. 59346/16/2501-80542-507591, byly zamítnuty námitky žalobce proti exekučním příkazům na přikázání pohledávky z účtu ze dne 3. 7. 2015.

II.

[2] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem a požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

[3] Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 8. 2016, č. j. 15 Af 33/2016 - 21, nebylo žalobci přiznáno osvobození od soudních poplatků (výrok I.) a nebylo vyhověno návrhu na ustanovení zástupce (výrok II.). Krajský soud zdůraznil, že osvobození od soudních poplatků je výjimečným institutem. Požaduje-li účastník toto osvobození, je povinen hodnověrně prokázat, že nemá dostatek prostředků k úhradě soudního poplatku, jinak mu nelze osvobození přiznat. V projednávaném případě žalobce požádal soud o osvobození od soudních poplatků, na základě čehož mu soud zaslal výzvu k doložení majetkových poměrů, aby měl následně k dispozici veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení předmětné žádosti žalobce. Žalobce však požadované listiny, na jejichž podkladě by si soud mohl ověřit, zda jsou u žalobce skutečně splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., nedoložil. Z výše uvedeného důvodu soud osvobození od soudních poplatků žalobci nepřiznal.

[4] Krajský soud dále odkázal na § 35 odst. 8 s. ř .s. podle něhož lze navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanovit usnesením zástupce. Z uvedeného je zřejmé, že pro ustanovení zástupce musí být kumulativně splněny dvě podmínky, přičemž první zákonnou podmínkou je, že u navrhovatele musí být splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. V souzené věci však bylo soudem, jak je výše popsáno, zjištěno, že u žalobce nejsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Z tohoto důvodu tedy u žalobce není splněna hned první zákonná podmínka pro ustanovení zástupce. Vzhledem k této skutečnosti proto soudu nezbylo, než žádosti žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů nevyhovět.

III.

[5] Proti citovanému usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, v níž namítl, že krajský soud hrubě a účelově zkreslil rozhodný skutkový i právní stav věci a napadené usnesení je založeno na domněnkách. Stěžovatel má za to, že jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce byly a jsou objektivně důvodné. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil. Požádal také o přiznání odkladného účinku jeho kasační stížnosti, o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

IV.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

V.

[7] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti. Konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo [§ 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“)], a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném

návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, bod 27., publ. Pod č. 3271/2015 Sb. NSS; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz).

[8] Jelikož stěžovatel vznesl návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, posoudil Nejvyšší správní soud předně důvodnost tohoto návrhu. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. *„navrhovateli, u něhož jsou splněny předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát“*. Obecně přitom platí, že zastoupení advokátem je podmínkou řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), a proto se při ustanovování zástupce pro toto řízení zvláště nezkoumá, zda je toho nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele. V nyní souzené věci, kdy je napadáno usnesení, jímž krajský soud neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků a neustanovil mu zástupce, se ovšem neuplatní § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (k tomu blíže již zmiňované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 196/2014 – 19, konkrétně jeho bod 29.). Proto Nejvyšší správní soud posuzoval, zda stěžovatel k ochraně svých práv zástupce nezbytně potřebuje. Nyní posuzovaná věc se netýká žádné složité hmotněprávní otázky, je možné o ní rozhodnout bez nařízení jednání a provádění důkazů. Nejvyšší správní soud se před vydáním svého rozhodnutí musel pouze seznámit s listinami založenými ve spise krajského soudu a na jejich základě posoudit, zda stěžovatel doložil, že jsou u něj splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, potažmo pro ustanovení zástupce. Nakládání se spisem krajského soudu a čerpání informací z něj přitom není dokazováním ve smyslu soudního řádu správního (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2015, č. j. 2 As 259/2015 – 41). Vzhledem k těmto okolnostem Nejvyšší správní soud naznal, že ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nebylo nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele, a proto jeho návrhu nevyhověl (obdobně srov. rozsudek ze dne 6. 1. 2016, č. j. 2 As 297/2015 - 19).

[9] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Kasační stížnost směřovala proti usnesení, kterým krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s.

[12] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

[13] Podle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

[14] Smyslem osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu zakotveným v čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 – 50, je soud povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele. Účastníka lze osvobodit od soudních poplatků pouze tehdy, bude-li řádně osvědčeno, že pro jeho celkové poměry nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit.

[15] Bylo tedy na stěžovateli, aby soudu konkrétně popsal své majetkové poměry a doložil doklady dosvědčující jejich nemajetnost, resp. nízké příjmy. Pokud tak neučinil, nebyl krajský soud povinen zjišťovat jeho výdělkové a majetkové možnosti z úřední povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, č. 537/2005 Sb. NSS).

[16] Nejvyšší správní soud zjistil ze spisu krajského soudu, že krajský soud stěžovatele vyzval, aby do jednoho týdne od dne doručení výzvy doplnil svou žádost o osvobození od soudních poplatků o vyplněný formulář o svých majetkových poměrech. Výzva byla stěžovateli doručena dne 28. 6. 2016. Stěžovatel však vyplněný formulář ve stanovené lhůtě soudu nezaslal. Soudu doručil dne 7. 7. 2016 pouze faxové podání, ze kterého nebylo dovodit, zda stěžovatel splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Ostatně ke stejným závěrům ve vztahu k obdobnému faxovému podání dospěl Nejvyšší správní soud i v rozsudku ze dne 6. 1. 2016, č. j. 2 As 297/2015 – 19.

[17] Ze spisu krajského soudu je tedy zřejmé, že stěžovatel svou žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce ve stanovené lhůtě ani později do dne vydání napadeného usnesení nedoplnil. To, že stěžovatel řádně nedokládá své majetkové poměry při obdobných žádostech, je nadto Nejvyššímu správnímu soudu známo i z řady dalších řízení, ve kterých stěžovatel rovněž nevyplnil předmětný formulář a nedoložil tak své majetkové poměry (viz např. řízení vedená u zdejšího soudu pod sp. zn. 8 As 129/2015, sp. zn. 7 Afs 42/2015 atd.). Stěžovateli přitom musí být z uvedených řízení známo, jaké následky způsobuje nevyplnění předmětného formuláře ve stanovené lhůtě.

[18] S ohledem na výše uvedené tedy Nejvyšší správní soud nesouhlasí se stěžovatelem, že by v řízení před krajským soudem věrohodně a úplně prokázal svoje majetkové poměry a doložil, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku. Krajský soud proto postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., nepřiznal-li mu osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nesplňoval předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, krajský soud správně zamítl i jeho návrh na ustanovení zástupce (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s. a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, rozsudek ze dne 16. 12. 2015, č. j. 8 As 129/2015 - 4 atd.).

[19] Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že stěžovatel ke kasační stížnosti přiložil i své podání ze dne 4. 8. 2016 určené (podle údajů uvedených v hlavičce) Krajskému soudu v Ústí nad Labem. Z procesní opatrnosti (z důvodu, že v něm stěžovatel poukazuje na vady v postupu v řízení před krajským soudem i ve vztahu k neosvobození od soudních poplatků a neustanovení advokáta) se Nejvyšší správní soud zabýval i důvodností tam obsažených tvrzení, avšak nepřisvědčil jim. Pokud stěžovatel uváděl, že soud měl vycházet z jím dříve vyplněného formuláře pro osvobození od soudních poplatků, nebo měl stěžovatele vyrozumět o tom, že soudu ve stanovené lhůtě nedorazil vyplněný formulář, je třeba uvést, že zákon taktovou povinnost soudu nestanoví. Jak navíc vyplývá z judikatury vztahující se přímo ke stěžovateli (srv. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2015, č. j. 8 As 129/2015 - 21) „*Není významné, zda stěžovatel dokládal soudu své majetkové poměry v minulosti, neboť v mezidobí se mohly jeho majetkové poměry změnit takovým způsobem, že by to ovlivnilo rozhodnutí soudu o osvobození od soudních poplatků.*“ Nejvyšší správní soud není ani názoru, že by kasační stížností napadené usnesení odporovalo zákonu. Citované usnesení včetně obou výroků má oporu v § 35 a § 36 s. ř. s., není nepřezkoumatelné ani netrpí žádnou jinou vadou, pro kterou by mělo být zrušeno. Nejvyšší správní soud neshledal pro nyní projednávanou věc ani relevanci dalších tvrzení uvedených ve výše citovaném podání ze dne 4. 8. 2016. Nutno doplnit, že stěžovatel soudní poplatek současně s podáním ze dne 4. 8. 2016 uhradil.

[20] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[21] Nejvyšší správní soud nerozhodoval v řízení o kasační stížnosti o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku, protože o tomto mimořádném opravném prostředku bylo rozhodnuto bez zbytečného prodlení po nezbytném poučení účastníků řízení a dalších procesních úkonech.

[22] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a žalovanému žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. září 2016

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu